

POSTANOWIENIE

Dnia 9 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania A.N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle

o prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 9 grudnia 2025 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 14 maja 2024 r., sygn. akt III AUa 134/24,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od A.N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

[I.T.]

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 lipca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle przyznał wnioskodawcy A.N. rentę ustalając ostateczną jej wysokość od 30 stycznia 2020 r., tj. od nabycia uprawnień do renty.

Kolejną decyzją z dnia 16 marca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle odmówił wnioskodawcy prawa do przyznania renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Decyzją z dnia 22 czerwca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle przeliczył rentę od 1 lipca 2021 r., tj. po upływie ustawowego wydłużenia ważności orzeczenia.

Wyrokiem z dnia 27 grudnia 2023 r., IV U 825/20, Sąd Okręgowy w Krośnie w pkt I wyroku oddalił odwołania wnioskodawcy, a w pkt II odstąpił od obciążania go kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 14 maja 2024 r., III AUa 134/24, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie odrzucił apelację wnioskodawcy w części dotyczącej żądania zasądzenia odsetek za opóźnienie w wypłaceniu wyrównania renty z tytułu niezdolności do pracy (pkt I.), w pozostałym zakresie oddalił apelację (pkt II.), zasądził od wnioskodawcy na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wraz z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się przedmiotowego orzeczenia do dnia zapłaty (pkt III.).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie: 1. art. 139 k.p.a. w zw. z art. 124 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS; 2. art. 477⁸ § 1 k.p.c., art. 477¹⁴ § 1, 2¹ i 4 oraz art. 477^{14a} k.p.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, wymagającego rozstrzygnięcia:

- czy postępowanie przed lekarzem orzecznikiem ZUS oraz komisją lekarską ZUS jest elementem ustalania stanu faktycznego sprawy, które nie ma charakteru rozstrzygnięcia sprawy i wówczas nie ma zastosowania zasada reformationis in peius, czy też jest elementem wydawania decyzji w sprawie, a jeśli tak, to czy rozstrzygnięcie lekarza orzecznika ZUS, jako element prawny prowadzący do wydania decyzji rozstrzygającej w sprawie jest obwarowane zakazem reformationis in peius, o którym mowa w art. 139 k.p.a.;

- czy w postępowaniu sądowym toczącym się na skutek odwołania od decyzji ZUS sądy powszechne mogą kontrolować prawidłowość stosowania

przepisów postępowania administracyjnego na etapie postępowania prowadzącego do wydania decyzji przez ZUS, która następnie jest skarżona do sądu powszechnego, w konsekwencji - czy kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania pozostaje poza przedmiotem kontroli w ramach postępowania sądowego, czy w toku postępowania sądowego powinna ona być badana, a zaskarżona decyzja ZUS podlega ocenie przez sąd orzekający nie tylko z punktu widzenia jej merytorycznej prawidłowości, lecz również z punktu widzenia prawidłowości procedury prowadzącej do jej wydania

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części, tj. w punkcie II i III oraz przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, w tym w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za pierwszą i drugą instancję; zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym według norm taryfowych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zaś w razie przyjęcia skargi do rozpoznania - o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

W pierwszej kolejności należy przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga

kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym

bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 496392).

Po drugie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby

umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Jeżeli zagadnienie prawne było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, skarżący powinien wykazać, że wystąpiły okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Zagadnienie możliwości stosowania art. 139 k.p.a. w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych było już przedmiotem licznych wypowiedzi ze strony Sądu Najwyższego.

W postanowieniu z dnia 18 grudnia 2012 r., I UK 501/12 (LEX nr 1747738) Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 139 k.p.a. (o charakterze proceduralnym) nie może być skuteczną podstawą kasacyjną, bowiem nie jest stosowany przez sąd orzekający w postępowaniu cywilnym przez sąd ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2000 r. II UKN 322/99 OSNAPiUS 2001/18 poz. 571 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 r. I UK 189/2009 OSNP 2011/13-14 poz. 187; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r. III UK 15/2010 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2010 r. II UK 98/2010 OSNP 2012/1-2 poz. 20).

W wyroku z dnia 21 lutego 2024 r., III USKP 67/22 (LEX nr 3687627) Sąd Najwyższy przyjął, że art. 139 k.p.a. mógłby znaleźć zastosowanie w postępowaniu przed organem rentowym tylko i wyłącznie wówczas, gdyby przepisy ubezpieczeń społecznych nie ustalały odmiennych zasad postępowania w tych sprawach,

natomiast regulacja postępowania orzeczniczo - lekarskiego przed organem rentowym jest kompletną, co uniemożliwia nawet odpowiednie stosowanie art. 139 k.p.a.

Co do drugiego z przedstawionych zagadnień należy zauważyć, że skarżąca nie powołała żadnego przepisu prawnego w oparciu, o które skonstruowała przedstawiony przez siebie problem, co uniemożliwia przyjęcie skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania orzeczono art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c.

[I.T.]

[SOP]